СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 220. Джерзі Сіти, Н. Дж., субота, 21-го вересня 1935. — VOL. XLIII. No. 220. Jersey City, N. J., Saturday, September 21, 1935. THREE CENTS

УРЯД ЗГОДЖУЄТЬСЯ НА СКОРОЧЕННЯ ЗАПОМОГОВОЇ ПРАЦІ

ВАШИНГТОН. — Гарі Л. Гопкинс, адміністратор „поступу праці", видав приказ урядникам „адміністрації поступу праці" знижати час праці на запомогових роботах понижче приписаних 40 годин на тиждень.

Цей приказ є уступкою, котрою уряд думає вспокоїти юнійних робітників, невдоволених з умовин запомогових робіт. Видно, уряд хоче вживати аргументу, що зі зниженням часу праці піднеслася заплата за працю.

Приказ має відноситися до яких 931,000 робітників у краю.

МУНІ НА ПЕРЕСЛУХАННЮ.

САН ФРАНСІСКО.—Тома Муні, юнійний лідер, що був засуджений за підложення бомби підчас паради за воєнне підготування в Сан Франсіско в 1916-тім році, заявив тут підчас своїх зізнань перед судовим розємним суддею А. Е. Шо, що він не брав ніколи участи в ніякій терористичній акції, ні не підкладав динаміту під параду воєнного підготування, за що його засуджено 19 літ тому.

Він говорив, що перед цею парадою він організував трамваєвих робітників міста. Цим він підсуває, що суджения його за динамітовий замах було висідом заговору власників травмаєвого підприємства.

Обороні Мунія вдалося переконати „рефері", що з протоколів переслухання треба вичеркнути як неважні для справи всі його зізнання, з котрих виходило, що він приймав засади організації „Промислових Робітників" („Ай-Доблю-Доблю"), що подібні до засад нинішнього комунізму. „Рефері" дозволив на це вичеркнення, бо, мовляв, справу Мунія треба судити тільки з того боку, чи він підложив бомбу під похід, чи ні.

ВІДСИЛАЮТЬ ДО СУДУ ЗАКОН ҐОФІЯ.

ЛУИСВИЛ. — Не дивлячися на те, що федеральний суд у Вашингтоні не захотів рішати про конституційність закона Ґофія про „Найру" в промислі мягкого вугля, вуглевим підприємцям удалося штучкою добитись до судового вирішення питання, чи цей закон годиться з конституцією.

Справу винесено в суд у цей спосіб, що один з уділовців одного вуглевого підприємства зажадав судовою дорогою, щоб суд заставив це підприємство приступити до „Найри" в промислі мягкого вугля. Розправа над цею аплікацією за судовий приказ має відбутися 27-го вересня.

БОРОТЬБА ЗА КОНСТИТУЦІЙНІСТЬ РОБІТНИЧОГО ЗАКОНА.

ВАШИНГТОН. — Секретар Ікес виступив з публичним осудом комітету адвокатів „Ліги Американської Свободи", що осудив був робітничий закон Вагнера як незгідний з конституцією.

Ікес каже, що кождому вільно мати про конституційність закона такі погляди, які йому хочеться, але публично про таке питання говорити має суд. Адвокати своїм публичним виступом допустилися грубого нарушення пристойности.

ПОЗАФІЯЛКОВІ ПРОМІНІ ВБИВАЮТЬ МІКРОБИ.

НЮ ЙОРК.—Останній зошит журналу "Science" офіціяльного органу „Американського Союзу для розвою науки", подає звіт двох лікарів з практичного експерименту з уживанням позафіялкових промінів для вбивання мікробів.

Ці два вчені, професори Гарвардського університету, наповнили кімнату сильними бактеріями. Потім на кімнату пущено ультра-фіолетні промінї з електричної лямпи сили 500 ватів. Перед засвіченням лямпи в кождій кубічній стопі знаходили по 5,200 живих бактерій, а по засвіченню не знайшли ні одної.

СКІНЧИЛИ СЛІДСТВО В СПРАВІ ВБИВСТВА В ПОВІТРЮ.

АЙЛИНГТОН (Онтаріо). — Канадійський уряд покінчив слідство в справі вбивства бейзболового ґрача Кенеке на літаку, котрим їхали Дейвис і Молквін. Уряд прийшов до переконання, що летуни вбили Кенеке в самообороні.

Урядовий лікар, що робив автопсію тіла Кенеке, знайшов у ньому багато алькоголю. Видно, що Кенеке був пяний.

АМЕРИКАНСЬКІ ІТАЛІЙЦІ ПРОТИ МУСОЛІНІЯ.

НЮ ЙОРК. — Збори делегатів італійських робітничих юній, що належать до Американської Федерації Праці, постановили вислати Луїджія Антоніні як делегата американських Італійців на антифашистівський конґрес, що має відбутися наступного місяця в Европі. Делегати, приявні на зборах, представляли коло 155,000 зорганізованих італійських робітників.

Антифашистівський противоєнний конґрес скликала „італійська ґенеральна конференція праці" з осідком у Парижі.

На зборах делегатів італійських робітничих юній говорено, що італійський народ не піддержує імперіялістичної політики Мусолінія.

ВІЙНА МОТИЛІВ З ОСАМИ.

Остин Кларк, біольог Смитсонської Інституції, подав цікаві факти про боротьбу тварин. Каже він, що мотилі, які не мають ні жала ні сильних кусалець, часто нападають на багато сильніщі від себе оси й птички й нераз виходять побідниками з нервової боротьби. Вчений поясняє їх боєву справність завзяттям, з яким вони кидаються на противника.

ТРЕБА ДОЗВОЛУ АЖ З БУКАРЕШТУ.

Серед яких умовин доводиться працювати культурно-освітним. організаціям на Буковині, про це свідчить найкраще факт, що аматорський гурток з Чункова, який хотів дати виставу „Ой не ходи Грицю", мусів у тій справі вносити прохання аж до міністерства внутрішніх справ у Букарешті. Дозвіл остаточно виклопотано, головно завдяки допомозі д-ра Маєр-Михальського, а гурток зложив йому за те публичну подяку в „Часі".

СТРАШНИЙ СПАДОК ЦІН У ГАЛИЧИНІ.

„Батьківщина" пише:

Цього року урожай заповідається гарний. Збіжа зародили. Але в звязку з тим падуть і ціни за збіже. Притиснені довгами селяни вже наперед продають збіже, яке стоїть щойно в копах. Купці платять просто неймовірні ціни. За корець нового життя 6 зл., пшениці — 10 зл. Це просто кпини з селянської праці.

КРИШТАЛЬНА ЧАША ХРИСТА.

При розкопах в одній з печерних церков у північній Сирії місіонарі знайшли криштальну чашу. Вчені припускають, що чаша походить з 1-го століття до Христа, або з 1-го століття по Хр. Печера, в котрій знайшли чашу, є на полудне від місця, де була Антіохія. Чаша була в деревляній скринці, запечатаній, з якимись знаками. Зовнішні стіни скринки прикрашені ріжнобарвними колами з орнаментом ялинки. З історії відомо, що в 1101 р. Болдуін І. завоював ту околицю. При вичислюванні захопленої ним добичі згадується про криштальну чашу, з котрої за переданням пив Христос на Тайній Вечері. В легендах цю чашу називають Святим Ґралем.

НЕ ХОЧУТЬ ДІТЕЙ.

В Чернівцях все трапляються випадки, що звироднілі мами підкидають немовлята. Так доносить швець Порпер, що до його робітні прийшла жінка і передала йому пакунок, у якім було 18-денне немовля. — Подібний випадок стався на вул. І. Кранґля 20. До Кляри Зойбердман прийшла служниця Вероніка Куксуманчук і, не кажучи нічого, лишила маленьку дитину, жіночого роду, а сама щезла.

ФАЛЬШІВНЯ ГРОШЕЙ У ВЯЗНИЦІ.

В яській (Румунія) вязниці Ґалата викрили фальшівню грошей. Один сторож вязниці разом з вязнями пристарали собі приладдя до фальшування монет. Монети виливано на подвірю вязниці в кущах, а опісля сторож пускав ті гроші в рух.

ЗАСУДИЛИ БУВШОГО КОМІСАРЯ ХЛІБОРОБСТВА УКРАЇНИ.

У Києві на розправі вищих службовців українського комісаріяту хліборобства за надужиття при закупні коней чотирох головних обвинувачених засудили на смерть, а решту, 24 обвинувачених, на ріжні кари вязниці. Бувшого заступника комісаря хліборобства України, Огія, засудили на пять літ концентраційного табору.

ПРЕМІЄР БЕНЕТ І ЛІБЕРАЛЬНИЙ ПРОВІДНИК КІНҐ У СПРАВІ ЕТІОПІЇ.

Ліберальний провідник Мекензі Кінґ заявив, що вразі конфлікту в Европі, який може повстати наслідком італійської авантури в Африці, мусить бути скликаний парлямент, заки уряд чимнебудь зобовяжеться іменем Канади.

До цього застереження ліберального провідника премієр Бенет заявив, що рішення Канади буде дійсно залежати від волі парляменту, який скликаноб зараз упродовж 15 днів по виборах. Одначе якби ситуація вимагала негайного рішення Канади, то уряд спільно з ґенеральним ґубернатором мають на той випадок право на основі акту „про міліцію" покликати міліцію до активної служби в Канаді, або й поза її границями. Такий акт можна ввести в життя особливо в часі, як один парлямент розвязано, а другого ще не вибрано. Покищо Канада не бачить потреби займати якесь становище до етіопської справи.

203,230,000 БУШЛІВ НЕПРОДАНОЇ ПШЕНИЦІ.

Домініяльне статистичне бюро в Канаді оповістило, що з кінцем збіжевого року (31 липня ц. р.) Канада мала непроданої пшениці 203 міліони бушлів. У минулому році було менше, бо 194,000,000 бушлів. В добавку в американських елеваторах є непроданої канадійської пшениці 11,700,000 бушлів, отже Канада вступила на поріг нового збіжевого року з 214 міліонами бушлів пшениці, яка чекає на купця. З тої суми в руках канадійських фармерів є 7,861,000 бушлів.

З інших родів збіжа остались непродані запаси: вівса 26,444,000 бушлів, з чого у фармерів 20 міліонів бушлів, ячменю 5,500,000, жита 3,139,000.

ПАЧКАРСТВО ШОВКУ В ЛІТАКУ.

Румунські власти викрили сензаційне пачкарство шовку літаком. Пачкарем є відомий французький фабрикант з Ліону, Буртон. За співробітників мав він одного шофера й урядника міністерства закордонних справ, Подол. Всіх арештовано. Літак, що перевозив шовк, усів був на полі в Драґанешті-Олт, а відти відвезено шовк самоходом до Букарешту.

СТРАШНА СМЕРТЬ 20 ОСІБ.

З Каіра повідомляють: Вантажне авто між Каіром і Александрією впало на закруті до каналу, де тоді перепливав вітрильний човен. Човен вивернувся і всі пасажири впали у воду. Більше як 20 осіб втопилися, багато осіб ранених. Дві жінки й одного мужчину загнали самохід і вони згинули на місці.

„ФОЗУС".

Добре працює тепер на Буковині недавно заснований у Чернівцях гурток наших лікарів „Фонд охорони здоровля українських студентів" (Фозус). Збірки, що їх цей фонд розпочав серед громадянства, мають успіх і дали досі кільканацять тисяч леїв. За зібрані гроші буде влаштована не тільки безплатна лікарська порадня для хворих студентів, але й постійна оселя, може й санаторія для тих з них, що не мають за що лікуватись.

ЖОРСТОКА РОЗПРАВА З ДЕЗЕРТИРАМИ.

Дезерція з Італії молодих людей, що мають бути взяті до війська, набрала такого характеру, що Мусоліні видав новий наказ прикордонній сторожі. Згідно з цим наказом, пригранична сторожа має право стріляти без попередження до всякої особи, що силкується перейти границю.

З БУКОВИНСЬКОГО СПОРТУ.

Тижневик „Дімінеаца" зафундував чашу, за яку почалися змагання найсильніших дружин копаного мяча Чернівець. Серед них бере участь у змаганнях і українська дружина „Довбуш".

Рухлива українська дружина копаного мяча з Кіцманя „Кармелюк" розіграла змагання з запрошеною до себе резервовою дружиною „Довбуша", з якою першого дня програла 2:1, але другого дня, у відплатних змаганнях, виграла 3:1. Крім того в останніх днях розіграв „Кармелюк" переможні змагання з „Погонею" з Кіцманя та з українською дружиною „Ґонта" з Мамаївець.

„ЛІЦИТУЮТЬ СОВХОЗИ".

„Ізвєстія" з 14. серпня поміщують під таким наголовком телеграму з Крематорська (Куйбишевський край) про розпорядження судового двору лицитацію 2 совхозів. Насправді продаватимуть не „фабрики збіжа", але їх живий і мертвий інвентар. Цю досить парадоксальну вістку оправдує факт, що совхози не приносять доходу, що є задовжені та що не можуть удержати ні своїх робітників, ні навіть худоби. Рентовні совхози є, як відомо, винятками.

В РУМУНІЇ ЗАБОРОНЯЮТЬ ЖИДАМ КУПАТИСЯ.

В румунській купелевій місцевости Кармен Сільва дійшло до протижидівських авантур. Румунські члени фашистівської організації „Гуза і Гоґа", які мають недалеко купелевої місцевости свій табор, вийшли на пляжу і стали викидати Жидів. Поліція приказала, щоб студенти покинули табор. Тому, що студенти не згодились, поліція вжила сльозних бомб.

26-ЛІТНЯ ПОДОРОЖ ЛИСТІВКИ.

У 1909 р. вислав Югославець Пиліч, судовий урядовець, одну листівку. Листівка ця пролежала 25 літ у якомусь кутку на почті. Цими днями почтовий уряд переносився до другого будинку; листівку знайшли і передали адресатові, що на щастя ще жив і міг довідатись про новини від свого знайомого з 1929 року.

ТОРГИ ЗА САНКЦІЇ З ЛІҐОЮ НАЦІЙ

ЛОНДОН.—Сюди прийшли вісти, що Італія обіцяла Франції забрати свої війська з Лібії на границі Єгипту і відкликати свої підводні судна із Середземного моря, коли Ліґа Націй приобіцяє, що її санкції проти Італії не будуть воєнного характеру, ані не будуть докучливі для італійського населення. Становище Англії таке, що вона не слухає того, що говорить Італія, а того, що говорить Франція. Франція обіцяла піттримати Ліґу Націй нарівні з Англією, Колиб Франція зломила своє приречення, тоді Англія цілком виступить з Ліґи і лишить Франції відповідальність за долю мира в Европі.

ЕТІОПІЯ ПРИЙМАЄ ПЛЯН ЛІҐИ НАЦІЙ ДЛЯ ЗАМИРЕННЯ.

АДІС АБАБА. — Уряд Етіопії приняв у четвер, 19-го вересня, пропозицію Комісії Пятьох при Лізі Націй, як розвязати етіопську справу для вдержання мира.

ЗАГАЛЬНЕ ПЕРЕКОНАННЯ, ЩО ІТАЛІЯ ВІДКИНЕ ПЛЯН КОМІСІЇ ПЯТЬОХ.

ЖЕНЕВА. — Урядової відповіди Італії на пропозицію Комісії Пятьох при Лізі Націй надіються в суботу. Але вже тепер прийшли вісти з Риму, що Мусоліні чується обуреним на Ліґу за її плян замирення. Він каже, що Ліґа Націй не спосібна зрозуміти посягань Італії і тому Італія мусить сама взяти право в свої руки. Супроти цього Ліґа приготовляється до виконання санкцій, передбачених на випадок, коли один член Ліґи розпічне агресивну війну проти другого.

В ІТАЛІЇ ДУМАЮТЬ, ЩО АНГЛІЯ ПРЕ ДО ВІЙНИ.

РИМ. — В урядових колах панує переконання, що Англія хоче приневолити Італію до війни на те, щоб лекше її перемогти тепер, коли вона буде замотана в Етіопії і не зможе перевести своїх плянів про імперію.

АНГЛІЯ ЗБИРАЄ ВОЄННІ КОРАБЛІ БІЛЯ СУЕСЬКОГО КАНАЛУ.

ЛОНДОН.—Англія вже вислала воєнні кораблі для оборони Суеського каналу з усіх боків. Чотири з них готові в Александрії, в Єгипті, а інші стоять у Гаіфі, в Палестині. Крім цього і на Червоному морю є вже англійські воєнні кораблі. Є готові теж підводні судна й міноносці.

ПОМЕР ФРАНЦУСЬКИЙ ДИПЛЬОМАТ, ЖІЛЬ КАМБОН.

ПАРИЖ. — Довголітній французький амбасадор у Вашинґтоні, Жіль Камбон, помер у Швайцарії в 90 році життя. Коли він був амбасадором у Берліні, в рр. 1907—1914, на підставі обсервації політичного життя прийшов до висновку, що Франція може зміритися з Німеччиною, коли подбає за союзників. Йому приписують уложення плянів французько-російсько-англійського союзу, звісного під назвою „антанти", який виграв війну проти Німеччини й Австрії. До складення антанти поміг йому його брат Павло, що був амбасадором у Лондоні.

ПОЛЬЩА НАДІЄТЬСЯ ЧОГОСЬ ВІД МУСОЛІНІЯ.

ВАРШАВА. — Тутешні ґазети надрукували розмову польського журналіста з Мусолінієм. Мусоліні сказав кілька слів похвали для Польщі за її великий поступ упродовж кільканацятьох літ її незалежности та виснив, чому Італія мусить здобувати собі місце за границями. Польський представник у Женеві, міністер Бек, належить до Комісії Пятьох. Урядові польські кола вважають, щоб польська делеґація була безсторонною, бо Польща теж думає про здобуття кольоній для себе.

КОНҐРЕС НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У ШВАЙЦАРІЇ.

ЖЕНЕВА. — Сьогорічний Конґрес Національних Меншин, що відбувся з кінцем серпня, був менше інтересний і короткий, ніж попередніми роками. Предсідником був італійський Словінець, д-р Вільфан. Багато меншин не були заступлені, а загально відчували неприсутність української делеґатки, Мілени Рудницької. Українців під Польщею представляв д-р Любомир Макарушка який повідомив зібраних про спроби порозуміння Українців під Польщею з урядом. Представник Німців у Чехії, інж. Рута, склав заяву льояльности чеських Німців до Чехословаччини, але підкреслив нельояльне відношення чехословацької влади до національних меншин. У часі другої своєї промови порушив д-р Макарушка переслідування національних меншин у Совєтах, але предсідник звернув увагу промовцеви, що ця справа тепер не на часі.

ЗНОВУ ВІДЗНАЧИЛИ „УКРАЇНСЬКОГО ФІЛЯТЕЛІСТА".

ВІДЕНЬ. — На віденській виставі філятелістів признали пятий раз з черги бронзову медалю редакції газети „Український філятеліст". Передтим дістав "У. Ф." нагороди на вистах у Відні (1926), у Найтічан (1927), у Берліні (1928), у Відні (1933) і тепер знов у Відні.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сиħі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідае.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0273. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РЕКЕТІРСТВО В РОБІТНИЧІЙ ЮНІЇ

Нюйорський міський комісар ринків видав до Американської Федерації Праці, себто до робітничих юній, заклик, який людині, необізнаній з умовинами американського життя, мусить видатися щонайменше сензаційним. Заявив він Федерації Праці, що уряд веде тепер кампанію проти всякого рекетірства та що Американька Федерація Праці мусить причинитися до цеї боротьби, а саме мусить доложити своїх старань для прочищення з рекетірства робітничих юній у торговлі дробом. Не якоїсь моральної піддержки в цій боротьбі хоче уряд, але конкретного кроку, а саме відкликання чартеру одного відділу цеї юнії, котрий, як каже міський комісар ринків, опанували рекетіри.

Могло би комусь здаватися, що цей поважний закид це вислід якоїсь політики, що це просто урядовець для політичних цілей послугується нечесним закидом, сподіваючися, що це йому уйде безкарно, що просто йому за язик не прийдеться платити податку. Це може виглядати так тимбільше, що комісар ринків не подав до публичного відома більше фактів на свої закиди, що в однім відділі юнії засіли рекетіри. Одначе пару тижнів тому про цю саму справу писали публично деякі нюйорські ґазети й тижневики, подаючи докладно, які великі розміри прибрало рекетірство в торговлі дробом.

Як писали вони, рекетірство в торговлі дробом спирається на трох стовпах: на рекетірські підприемства, на впливових політиків у машинерії Тамані Голу та рекетірські юнії. Найсумніший у цілій справі це факт рекетірства в юнії, бо чейже юнія в своїм заложенню орґанізується для оборони інтересів робітників, а тут Американська Федерація Праці видала чартер рекетірам, що під покришкою ведення юнії на ділі ведуть рекетірську роботу, заставляючи торговців дробу купувати від рекетірських бизнесів поживу для дробу по цінах, установлених рекетірами, платити за перевіз такі ціни, які рекетіри настановили, заставляють робітників піддержувати рекетірство під загрозою втрати праці.

Комісар ринків добре зробив, що в боротьбі проти рекетірства звернувся передовсім до Американської Федерації Праці, а не до громадян міста, щоби нищили Тамані Гол, ані до суду, щоби знищив рекетірські підприемства. Ні Тамані Голу ні рекетірських бизнесів не можна легко досягнути, бо народній гнів проти політичної корупції й суди працюють дуже поволі. Зате Американька Федерація Праці може легко й скоро завдати поважний удар рекетірству, коли вона відкличе чартер відділу, в котрім засіли рекетіри. Під впливом публичної опінії вона відай мусітиме це зробити.

О. Сновида.

В ОТВЕРТІ КАРТИ!

Кріза републики у Франції і звязана з нею зміна тактики комінтерну поставили і перед нами одно дуже важне питання, а саме наше відношення до соціялізму.

Досі, як відомо, тактика комінтерну була: непримирність супроти соціялізму, боротьба з соціял-демократичними партіями, ніякі компроміси з ними. Соціял-демократія була ледви чи не гіршим ворогом комунізму ніж буржуазія.

Італійські і німецькі соціялісти закидали большевикам, що завдяки цій комуністичній непримирности прийшов до влади фашизм у Римі і в Берліні. Мовляв, якби получилися разом комуністи і соціялісти, то ніколи ні Мусоліні, ні Гітлер не захопили би були керми держав у свої руки. Ми очевидно не зацікавлені так дуже в тім, у чім зацікавлені соціял-демократи. Бо що не говорити про фашизм, то це правда, що він став сильною зброєю проти большевизму. Але ось тактика комінтерну зміняється. На VII. зїзді постановляє він увійти в тісну співпрацю з соціялістами, і не тільки з соціялістами, але й з масонами і з радикалами. Один фронт проти фашизму, причім під фашизмом розуміється дуже часто щось, що з фашизмом нічого спільного не має, як напр. уряд Ляваля. І соціялісти пішли назустріч большевикам. Низка соціялістичних партій, як чеська, французька, австрійська, німецька, пішла на порозуміння з большевиками; російські недобитки соціялізму на еміґрації — теж. А наші? Наші нібито є проти большевизму, але на ділі роблять ту саму роботу. Другий Інтернаціонал ухвалює боротися проти „інтервенції" в СССР; наші соціялісти не протестують, хоч чим би то Україні зашкодила інтервенція Японії? Другий Інтернаціонал мовчки проходить попри звірства комуністичної партії в Росії і на Україні, а наші соціялісти, що входять у 2-гий Інтернаціонал, що на це? Другий Інтернаціонал гремить проти Гітлера (не проти Сталіна) і наші радикали й соціялісти гремлять... в обороні „нещасних" німецьких комуністів!

З цею невиразною позицією треба скінчити. Українці, які стоять на національній плятформі, повинні поставити соціялістам отверте питання: **чи вони з нацією, чи проти неї?**

Соціялісти звернули все вістря проти Гітлера і Мусоліні, які Україні не зробили лиха. А чомуж не виступають на форумі 2-го Інтернаціоналу з такою самою рішучістю проти диктатора Сталіна, що готує смерть Україні? Соціялісти беруть в оборону Жидів і є проти українського „шовінізму", але ніколи не виступають проти шовінізму жидівського.

Соціялісти мають у програмі соціялізацію, себто **вивласнення селян**, отже таку саму програму як большевизм. Яким правом вони називають себе тоді оборонцями селянства?

Соціялісти й досі ставлять чи не на першім місці **Драгоманова** і поручають його програму **федерації.** Що значить ця федерація? Таж у першій лінії не з Францією й Америкою буде федеруватись Україна (колиб соціялісти перемогли), а з сусідами. Отже федерація з Росією, чи з Польщею, чи з Румунією? Що вони собі думають? Нащо ширять баламутство, говорячи про самостійність, а думаючи про драгоманівську „федерацію"?

Соціялісти проповідують, що ненависть між народами шкідлива... Отже не вільно нам ненавидіти большевизм? Хай отверто скажуть, чого вони хочуть і куди прямують. Хай отверто виложать свою програму: чи вони за самостійність, чи федерацію (денікінську? большевицьку? санаційну?); чи за право нашого селянина на свою землю, чи за колхози. Чи вони за те, щоб Україна рішала про себе, чи за 2-гий Інтернаціонал, разом з большевиками, чи хочби проти них?

В теперішніх часах двом богам молитись не можна. Приходить до розгривки між двома силами в світі. Україна мусить іти своїм власним шляхом, не шляхом 2-го чи 3-го Інтернаціоналу, чи тої або іншо „федерації". Коли соціялісти хочуть дійсно служити національній українській справі, повинні чесно виявити своє політичне обличчя. Ті, що сидять між двома кріслами, від тих завше можна сподіватися ...несподіванок; вони ніколи не є певні. А в тій страшній боротьбі, яку розпічне незабаром Україна, її союзники можуть бути лише певні ґрупи й партії.

За соціялістами слово.

ҐЕН. ПЕТРІВ ПРО ІТАЛІЙСЬКО-ЕТІОПСЬКИЙ ЗУДАР

Ґен. штабу ґенерал-хорунжий **Всеволод Петрів** помістив у львівському „Ділі" статтю під наголовком „Ґордійський вузол", у якій старається обговорити розвій майбутніх подій в Етіопії. Отсей знавець військових та військово-політичних справ стверджує, що він не претендує на те, що його проґноза буде вірна, а тільки хоче зознайомити українське громадянство з цією, тепер такою актуальною проблемою. Ґен. Петрів подає далі, що Етіопія є країна мало досліджена, країна, що по війні з Італією в рр. 1895—96, підчас якої Етіопці під Адуа розгромили краще озброєні та вивчені італійські війська, не зявлялася на теренах світово політики, ані в пресі, ані в наукових чи воєнних дослідах. А далі читаємо таке:

„Випадково за час свого перебування в Академії Ґенштабу довелося мені слухати реферату одного з російських старшин, що їх православний російський цар висилав до „православної" Етіопії для орґанізації її армії після Адуа, і ці відомости дали мені нитку до орієнтації у вивченні того сучасного матеріялу, який я зміг дістати тут, та вислідами якого, очевидно неповними, хочу з громадянством поділитися".

По тім вступі приходить ґен. Петрів до обговорення самої теми, що й подаємо.

I. Роди можливого італійсько-етіопського зудару.

Можлива збройна зустріч між Італією й Етіопією відноситься до типу так званих „десантних" операцій, себто тих, підчас яких одна з ворогуючих сторін мусить морем довозити свої засоби та армію, отже до типу тих десантних операцій, при яких сторона, що веде зачіпну війну, має, як бачу, терен, на якому висідає десант. У десантних операціях буває і так, що нема бази і її треба щойно в ході операцій робити.

Прикладом операцій першого типу у світовій історії воєн може бути анґльо-бурська війна, що велася у тій-же Африці, дервішсько-анґлійська війна з так званим „Божевільним Мулою" у горішньому Судані в безпосередній близькости до теперішніх районів можливої війни; до воєн другого типу: операції Наполеона І-го в тій самій Африці та кримська війна з Росією, яку вела анґльо - французько-турецька спілка.

Властивістю кожної десантної операції є залежність від морського перевозу, який хоч і вигідніший від перевозу суходолом, економічно не є такий правильний, бо кораблі довозять може й більше, як поїзди, але відходять не так реґулярно і вивантаження з них потребує значного часу й технічних засобів. До того залізничний шлях іде по території, яку легко обороняти, а на морські шляхи, доступні кожному, можна легко напасти.

Тому то при десантних операціях значно більше, як при звичайних, необхідно мати великі склади засобів, а до того й **великі резерви людей** у безпосередній близькій віддалі від районів боротьби, інакше виникнуть величезні затримки й тертя при веденні операцій. Необхідність мати такі великі резерви людей та склади засобів у безпосередній близькости терену можливих боєвих операцій вимагає будування житла та складів, а це знову обтяжує підготову операцій.

Всеж, якби не велика була підготова десантних операцій, їх ведення буде завжди затягатись через вимоги довозу. Наприклад боротьба Великої Британської Імперії з таким порівнюючи незначним ворогом, як дервішські повстанці, тягнулась 1 і пів року, а війна з Трансвальською та Оранжевою републикою (Бурами) більше ніж два роки.

У цих двох випадках ми маємо ріжні умови шляхів і довозу суходолом: коли у війні в Судані не було іншого шляху, як ріка Ніль, у війні з Бурами була досить розвинена сітка залізниць на терені операцій; але наслідки щодо війни були ті самі: вони були пропорціонально однакові щодо тих мас людей та матеріялу, що їх мусіли Анґлійці доставити до районів операцій. Досить зазначити, що до бурських републик, які мали не повних 6 міліонів населення та при максимальному напруженні не мали більше як 100 тисяч під зброєю (що правда, з модерними рушницями, але з надзвичайно малою артилерією), мусіли Анґлійці довезти коло 700 тисяч вояків, рахуючи лиш активний стан вояків, а не рахуючи всілякої обслуги у запіллі. А для опанування ситуації та припинення діяльности бурського партизана Девета мусіли вибудувати низку „бльокгавзів", мати панцирні поїзди і т. д. (до речі: та війна вперше ввела панцирні поїзди як боєвий засіб у 1899 р.)

Величезні незаселені простори також причинились до затяжности тої війни та до успішних операцій Девета.

Зазначім зараз-же, що Анґлія, вірніше Велика Британія (бо у війні брали участь і континґенти доміній та кольоній) вела війну з Бурами сам-на-сам, бо за Бурами не стояла ні одна з великих держав. Тільки незорґанізована тоді опінії була по боці слабшого — Бурів.

II. Італійські бази в Африці та їх військово-політична оцінка.

Італія має для створення бази для своїх можливих операзцій в Етіопії дві свої кольонії: Еритрею, що лежить на північ від Етіопії, та Сомалі, що лежить на схід від неї. На терені Еритреї, що лежить здовж берега Червоного моря, тягнеться аж до долини р. Адбора, доплиIву Нілю, гірське пасмо 2,000—3,000 метрів висоти, яке є продовженням тих гір, що вкривають цілу Етіопію; Сомалі, що лежить здовж берегів Індійського океану, є властиво низиною 200—500 метрів над рівнем океану.

Вже ця ріжниця робить Еритрею вигіднішою для створення бази, бо полекшує не лиш перебування на її території білих військових континґендів, але, як побачимо далі, й інвазію внутр етіопської території.

Ці дві кольонії лежать одна від другої у 900 до 1,200 кільометрах повітряної лінії та поділені територіями чи то етіопської держави, яку змалюємо в дальшому, чи то територіями французького чи анґлійського Сомалі. Отже вже це відалення, не зважаючи на умовини території, робить неможливою скоординовану італійську воєнну акцію з тих двох напрямів і цим унеможливлює використання умов подвійного охоплюючого базування, так, що кождий з тих напрямів: з Еритреї чи з Сомалі, треба розглядати як зовсім самостійні, так, що фактично у східній Африці Італії довелось би вести дві війни, з окремою до кожної підготовою та окремим базуванням. Зовсім можливо, що ці дві операції будуть обидві офензивного характеру, чи то одна офензивна, друга дефензивна, але операції в обох напрямах неминучі. Бо Етіопія на початку операцій проти неї не залишить у спокою тої частини італійських кольоній, з якої наступу не буде; не залишить вже тому, що простори Етіопії не дають їй змоги зосередити всі свої сили лише проти одного напряму, і тому, що напевне все здатне до зброї населення Етіопії само візьме участь у війні, бодай з метою звичайного грабунку, чи з ненависти до білих взагалі, до Італійців зокрема.

Кордон Еритреї з Етіопією довгий на 900 кільометрів, з Сомалі на 600 кільометрах, себто разом 1,500 км. (для порівнання: кордон Польщі з СССР має коло 1,200 км.). Можемо собі легко уявити, скільки сил при відсутности доріг треба мати, щоб перешкодити наїздови Етіопців на терені тих італійських баз, зокрема тоді, коли тубильче населення буде симпатіями не на боці італійському. Европейські умновини вимагають коло 200 модерно озброєних людей на кільометр для пасивної забезпеки краю, отже сама пасивна забезпека свох східно-африканських кордонів вимагала би від Італії коло 300 тисяч вояків. Віддаль Еритреї від Італії є около 4,000 км., до Сомалі 6,000 кільометрів морських шляхів, при чому на шляху лежить Суеський канал, який фактично є власністю Анґлії, бережений її гарматами та фльотою.

Обидві кольонії мають добрі господарські можливости для прохарчування великих мас людей, лише для використання тих можливостей необхідні величезні інвестиційні праці, головно для наводнення краю; в противному випадку необхідний також довіз харчевих продуктів. У теперішньому стані культури у тих кольоніях мусить армія Італії вже тепер будувати артезійські криниці, щоб не загинути від спраги.

Густота населення не перевищає в обидвох кольоніях 20 осіб на кв. км., отже, вважаючи ще на примітивний спосіб життя тубильців, зосереджені італійські армії не можуть рахувати на будьяке приміщення на місці і мусять або будувати все наново, або жити у шатрах.

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина I.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

53

По кількох днях почала на обличчю лупитись шкіра і біль ущух. У ногах почувалось більше сили. Він пробував спинятись на них, обережно, поволі зводився і сам з себе сміявся. Ніби дитина однолітня... Батько зробив йому дві милиці, а мати і плакала і сміялась, коли дивилась, як той вже безнадійний хорий шкандибає на подвірю.

Ох, не допусти, Господоньку, цілий вік дивитися, як твоя дитина на милицях ходить... Краще пошли мені смерть... — молилась нераз мати.

Перед Зеленими святами приїхав дядьків Василь: яка була його радість, коли побачив Володька, який стояв, опершись на камінь, сам без милиць. Він забрав його з собою в село. Там збіглись всі сусіди. Володькові товариші кликали Володька бавитись, але він ще не міг. До того, він тепер зовсім не мав бажання бавитись. Він тепер не любив багато говорити і зовсім не сміявся. А коли і всміхався, то сміх його був гіркий, болючий. Хлопці втратили у Володькові доброго свого співтовариша. Вони чужі тепер йому, а він їм...

Перед святом приїхав батько, нарубав у літнику клечення і забрав Володька на хутір.

—o—

Хутір. Нічого кращого на землі немає від цього хутора. Широкий луг. Поплутана річка і верби над нею. Вони нагадують біблійних дідів-патріярхів з довгими сивими бородами. Навколо квіти квітнуть, птахи виспівують. З другого боку ліс. Зпочатку сосни, пахне живиця, ростуть під ними маслюки та рижки, плутаються блискучі вужі і купи комашні коло пнів. Далі чорний ліс: дуби, клени, берези, липи. Скільки тут тіни, холодку... А скільки тут грибів. Як буревій зі зливою промчить, вийди в ліс. Прискає роса і піднімається туман. Розсипані грибки на очах ростуть, а птахи поправляють свої кубла. Береза звішує свої коси до землі, плаче мабуть. Чагарники молодої грабини заховали кущі лісок, а на них горішки і вивірки. На галявах суниць та квітів не бракує.

І стару липу вічне довбе дятель. Чи рано, чи пізно, завше почуєш його невтомну стукотнечу. Крук десь дзвінко, ніби дорідний семинарський бас, крукоче, аж луна бє. А над всім блакитнє, недосягле і незбагнуте, мов око заповнене коханням небо, по котрім кружляють безупину чорногузи, а тріпочуться соколи.

Часто штикільгає Володько на луг, сідає у траві, навколо пахне, дзеленчать коники-стрибунці, бзичать ґедзи, сонце пече, пахуче і приємне. Усе це задуму наводить, а в серці зростає приємна безтурботна радість. Здебільшого він тепер сам. Хвидотові було б з ним скучно, бо Володько ж не може тепер, як бувало, стрібати. Минулось. Тай сам Володько якось полюбив свою самоту, зжився з нею. Він і не хотів товариства.

Дивні думи турбували його дитячий розум. Він часом боявся їх, боявся тому, бо чув ще себе занадто малим, безсилим. Він знав уже, що все таки йому рано ще міняти дитячу забавку на ті турботливі, настирливі питання, яких не міг покищо розвязати.

Порою знов нападав на нього дивний, дошкульний страх. Це був, видно, страх смерти, страх комашки, плазунчика, якому ніжне тільце не дає досить сили захищати своє життя.

Здавалося, що скрізь на нього чекає нещастя. Отут, де він сидить у траві, може вилізти ядовита гадина, один укус, і він вмре. Чи знов, він може штикільгати коло річки, спіткнеться і полетить у воду. Хто його порятує? Сам він безсилий і немічний. Але найгірше, мабуть, боявся скаженого собаки. Тим гірше, бо одного разу, коли Володько лазив над дорогою і рвав на віночок квіти, раптом почув голосний репіт Василя. Якраз, крім матері, яка сиділа в цей час у хаті, нікого не було дома. Василь спостеріг під лісом здоровенного скаженого псюру, наробив галасу і стрімголов кинувся рятувати свого укоханого Пундика... Володько ж в той час спокійненько сидів у траві при дорозі за клунею і рівнав у пучечок нарвані квіти.

Але нещастя минуло. Скажений собака пробіг повз Матвіїв хутір і зник десь у Мартиновій долині.

Але не то лишень турбувало малого. Правда, життя відчув він наново жагуче і безнастанно пив його розкоші. Немає сил, які б могли відсунути від його уст цей пяноче-цілющий келих. — Смерть! — О, ти несмачне слово. — Коли малий лежав у непритомному стані й уста його вимовляли благання життя, повторюючи шабльонові слова молитов, його уява бачила тільки одно: життя! Бюче, розкішне, соковите. Ні, ні. Він ніколи, мабуть, не забуде цього менту.

Думи неслися. Болі терпів. Радість рвала груди. Краса сліпила розум і полонила душу. Хмари пливуть по небі... Вітри приносять бурі і громовиці... Маленька прозора росинка розкладає світло соняшне на сім барв, а сльоза матері, що витікає з глибини душі, пропікає камінь і залізо своїм жаром.

Сили малого наповняли зівяле тіло. Прийшло Зелене свято. Ще напередодні двір умаявся клеченням, доріжки засипані червоним піском та пахучою лепехою. Він був у лісі, ходив у соснину, дивився у далечінь, вслухувався у гомін сосон і шепіт дубів. А коли запала пітьма, він мусів йти до хати. Прийшовши на подвіря, він бачить матір у відчиненому вікні між клеченням.

— Мамо — каже він.

— Чого?

— Я хочу ще трохи на дворі побути. Тут тепло.

— Хіба я тобі не даю. Будь...

(Далі буде).

ТРЕТІЙ ЗЇЗД УКРАЇНСЬКИХ ПРОФЕСІОНАЛІСТІВ

(Витяг з надісланого протоколу, який виготовили секретарі Зїзду інж. Н. Бунька і ред. Д. Т. Лазар).

(2)

Другий день нарад.

Предсідник Зїзду Товариства Українських Професіоналістів, д-р А. Т. Кібзей, відкрив понеділкове засідання.

По дискусії над тим, чи Зїзд має обговорювати дальше справу заснування Української Академії Наук, чи приступити до промов і викладів, рішено відчитати довший **доклад і привіт Історичної Секції Українського Просвітнього Клюбу з Лос Енджелес в Каліфорнії,** який зладив д-р Петрушевич.

Доклад відчитав по англійськи п. **Іван Орлик,** гість з Каліфорнії.

Доклад був цікавого політичного змісту, над яким вивязалася дискусія, в якій головну участь брали адв. д-р Іван Яців і д-р Мишуга. Д-р Яців говорив по англійськи і підчеркнув потребу одного сталого напрямку української заграничної політики і дипльоматичного курсу. Д-р Л. Мишуга заявив, що клопіт з нами є в тім, що ми беремося говорити і вирішувати справи, які до нас не належать. Ця справа надається більше для Обєднання, яке подібні справи порушує, або до Всеукраїнського Зїзду в Европі, або до старо-краєвих політичних партій. Д-р Александер Сушко сказав, що подібні справи повинні бути заадресовані до Обєднання і до Академії Наук, яка подібні документи повинна передавати секції правників.

Після цеї дикусії наради Зїзду перервано на якийсь час, бо до готелю прийшли репортери, які хотіли побачити математичний доказ п. Теодора Махника, який хотів задемонструвати свою здібність поділити трикутник на три части. Деякі професіоналісти вийшли з салі і наради дальше відбувалися неофіціально. Порушувано справу поширення української книжки і музики (д-р Мишуга), справу лекцій про українську справу по ріжних університетах (д-р Яців), справу бібліотек (д-р Сушко). Вражіння з краю передав гість п. Н. Кіптик. Потім наради перервано через обідню пору.

Пополудневе засідання.

Д-р А. Т. Кібзей відкрив збори і сказав, що Товариство мусить взятися до більшої роботи. Робота дуже трудна, бо члени Товариства порозкидувані по цілій Америці і Канаді. Було би добре зорґанізувати всюди місцеві кружки, які робили би свою роботу і через які Товариство могло би впливати на загал. Також було би добре видрукувати до року хоч одну книжку і її поширити, або післати бесідника по ріжних містах і університетах.

Адв. І. Малицький поставив внесок, щоби приняти пропозицію д-ра Сушка щодо заснування Української Академії Наук або вибрати Просвітню Комісію, якаб тим занялася.

Інж. Володимир Малевич дав внесок, щоби жадної Академії Наук не закладати, бо на це нема сил.

Д-р Л. Мишуга є цілковито противний, щоби закладати тепер Академію Наук. Це заважна справа, щоби її зараз рішати, бо ми не готові. Ліпше є заложити комітет з д-ра Сушка й інших професорів університету, як от проф. Тимошенка і проф. Ґрановського, щоби вони ту справу перестудіювали разом з урядом Товариства, а доперва після їх звіту зможемо зорієнтуватися, що з цею справою зробити.

П. **Мирослав Січинський:** Ми не можемо навіть думати про Академію Наук. Учений не є те, що освічений. Професіоналісти не можуть такої справи рішати. Тепер є дуже трудно зібрати гроші. Не вірю, що професіоналісти мають бути провідниками. Інтеліґенція повинна так поступати, щоби люди признали її провідниками, а не називати сама себе провідниками. Кошиць і Архипенко є дійсно заслужені люди, а не мають з чого жити, бо в нас нема грошей навіть на конечні річи. Я думаю, що на Академію Наук буде дуже трудно зібрати фонди.

Д-р Г. Скеґар: На мою думку, найліпше віддати цю справу кваліфікованим людям, щоби виробили відповідний плян.

Адв. С. Савула (з Вінніпеґу): Я за те, щоб Канада мала якусь участь в цьому ділі. Одначе я не можу говорити так ентузіястично, як інші бесідники. Депресія тут мусить бути така, як у Канаді. Професіоналісти мусять тяжко боротися з економічними обставинами. До подібного діла треба більше ніж доброї волі й кооперації членів Т-ва. Це є громадська справа і мусить мати попертя цілого українського загалу в Америці і Канаді. На цю справу мусимо дивитися з чисто практичного боку. Наш обовязок є завеликий на наші сили і я боюся, щоб ми не осмішилися, бо ми лише мала крапля води у великому морю. Ми не є ніякий „брейн-трост" і не можемо навіть оплатити почтових марок Тов-а. Я не бачу великої ріжниці межи нашими університетниками і простими людьми. Я вношу, щоби Товариство придержувалось лише тих справ, до яких воно є найбільше компетентне, і полагоджувало лиш ті справи, в яких ми можемо зійтися на спільному ґрунті.

Д-р Л. Мишуга ставить внесок, щоби зібрані на III. Зїзді професіоналісти покликали спеціяльну комісію, зложену з професорів д-ра Сушка, д-ра Тимошенка, д-ра Грановського й інших, якіб разом з зарядом Товариства виробили відповідний плян і предложили його наступному зїздови Товариства.

П. **Мирослав Січинський:** Я годжуся з такою думкою, бо тоді ми поспиталиб тих людей і знали би, чи ми можемо братися за таке діло.

(Далі буде).

ЯК ВПРАВЛЯЮТЬ ЕТІОПСЬКІ ВОЯКИ

Етіопське військо ділиться на три роди: 1) правильне військо, основане в 1930 році, нараховує 8,500 вояків, 4,000 вояків творять неґусову ґвардію, а решта приділена як залога по шістьох найважніших містах Етіопії; 2) державне військо, що є ядром етіопської сили. Туди входять вибрані вояки, що мають воєнний досвід, який придбали у внутрішніх війнах і є добрі стрільці. Ці війська нараховують яких 350,000 вояків, а зосереджені в провінції Тигр, близько границі Еритреї. Це горді й добрі вояки, одначе неприступні для науки; 3) провінціональні війська, що є найчисленніші, а належать до князів. Це узброєні почоти, що провожають своїх володарів підчас подорожі.

Етіопські вояки дуже витривалі, сильні. Денно роблять і по 60 миль. Обозу їм майже непотрібно, бо вояк вдоволиться пригорщею праженого збіжа. Старшина йде до бою попереду своїх вояків. Як згине, вояки втікають назад. Для безпеки цісаря зроблено одиноку уступку: кількадесять вояків зодягнені є зовсім таксамо як неґус, щоб обманути ворога.

Бельґійський майор Дотер і його помічники, капітани Фаніель і Сістерман, докладають найбільше старань, щоб етіопським воякам втовкмачити зрозуміння новочасної воєнної тактики. На військовому майдані Шеля недалеко столиці що дня відбуваються маневри. Після вправ майор Дотер скликає чорних командантів і по сто разів повторяє їм:

— Як би там і не було, вашим обовязком є втовкмачити в голову, що не сміють бігти напроти пальби, лише мусять повзти по землі! На ворога неможливо вдарити при помочі галасу та взаїмного вбивання! Біганині сюди й туди мусить прийти кінець. Треба, щоб гармати підпомагали розстрільній своїх вояків і щоб самі не кидалися в бій! Коли їм того не вбєте в голову, не поведете їх до бою, лише до різні!... Вистріляють вас наче перепелиці... Тому, назад у ряди! Поясніть воякам, що я сказав і зачинайте наново!

Легко виснити! Чорні вояки бються наче чорти, одначе не вміють відріжнити правої руки від лівої, збиваються в юрбу на команду „стій", а на команду „походом руш!" розлазяться на всі сторони...

Воєнний вишкіл дістають тепер усі мужчини в Адіс Абабі. Раз на тиждень переводить інспекцію війська сам неґус в европейському військовому однострою, в сталевому шоломі на голові та на білому коні.

Теорія умовности.

Два вязні в келії: один сидить, другий ходить у колісце. Той, що сидить, каже:

— Пригадуєш мені теорію умовности.

— Якжеж це?

— Тобі здається, що ти ходиш, а тимчасом сидиш!

ЩО ВАРТА СЛІПА КИШКА?

Якийсь Ант. Майхшицький з Радома дістав сильні болі в череві і пішов до одного варшавського лікаря, який рішив, що треба перевести операцію сліпої кишки. Підчас операції показалося, що операція була зовсім непотрібна. Тоді Майхшицький заскаржив лікаря до суду, домагаючись відшкодування 2,000 зл.

Ючик пішов із мамою до цирку. Ввесь час був якийсь дивно поважний. По дорозі додому питається його мати:

— Щож, Юрчику, якжеж тобі сподобалося?

— Ах, мамусю, я так укусився в язик, як побачив кльовна, що потім не міг сміятися!

Наївні міркування.

— Скільки літ мав Адам, як його Бог сотворив?

— Та мусів мати бодай двацять, бо чейже того самого року оженився з Евою.

Найкращий винахід.

— Кіно — це найкращий винахід світу.

— Як? Таж ти ніколи не ходиш

— Я ні. Але моя жінка ходить два рази на тиждень.

Помогло.

— Я вперше бачив учора людину, якій помогло те, що їй записав лікар.

— А що він їй записав?

— Ціле своє майно.

ДО ВСІХ УКРАЇНЦІВ, ЩО Є ВЛАСНИКАМИ АВТОМОБІЛЯ.

Адміністрація „Свободи" прохає всіх тих, що є власниками автомобіля, а зокрема тих, що мають авта виробу FORD і CHEVROLET, щоб виповнили нижче поданий квестіонар.

Виповняючи цей квестіонар, ви поможете адміністрації „Свободи" дістати від автомобільних компаній оголошення.

Квестіонар просимо слати на адресу „Свободи"

"SVOBODA,"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

NAME ____________________
Імя

ADDRESS ____________________
Адреса

MAKE OF CAR ____________________
Назва (виріб) авта

ENGINE NUMBER ____________ SERIAL NUMBER ____________
Число мотора Число серії

DATE OF PURCHASE ____________________
Дата купна

Франц Герцеґ.

АРХИЕПИСКОПОВА БРАТАНИЦЯ ТА МІНІСТРІВ БРАТАНИЧ

У „Віґаді" представили Христині Ґюркович багатого юнака. Саме тоді музика почала грати вальса. Дівчина, дуже весела й елеґантна, була в товаристві матері, що на диво держалася ще дуже добре. Петро Горкай, аранжер вечерниць, спершись на рамя елеґантного юнака, перетиснувся поміж масою фраків і звернувся до своячки:

— Христино, представляю тобі мого найліпшого приятеля... Пан...

— Золтан Гідведь.

Потім узяв дівчину та пустився з нею в танок довкола кімнати. Обоє добре танцювали, а як дійшли на край салі, взялися під руки, бо не могли далі танцювати, така настала метушня. Тоді Гідведь попросив дівчину, щоб танцювала з ним, як буде другий танок.

Христина нахилилася на рамя Гідведеві та готовилася до шімі.

— Ви відкіля? — спиталася Христина.

— Я з околиці Шарошу, — відповів Гідведь — а ви тут проводите зиму?

Дівчина заперечила:

— Боже борони! То булоб неприємно. Побудемо ще кілька тижнів, потім поїдемо на південь.

— До Італії? — спитався юнак.

Горкай, Христинин своякi, що аранжував шімі, мусів скоро усунутися, щоб Христина без страху могла сказати, що найправдоподібніше поїде до Італії.

— А літо проведете в Бачці, правда?

— По части в нашій палаті, по части в купелі.

Гідведь при слові „палата" поправив свою білу краватку та прибрав горду й поважну міну. Не потребував далі допитуватися, бо дівчина говорила сама:

— Провінція аж така неприємна не є, як це говорять міські люди. Рано йдемо на прохід до парку. Маємо великий парк — щось двіста морґів. Вечором їздимо верхом або вибираємося візком на прохід. Я люблю їздити візком. Вибираюся з чотирма маленькими кониками. Часто приходять і гості: барон і баронова Шибарич, наші найближчі свояки. Також ґрафи Сільваси. Може ви знаєте цю знатну родину?

Гідведь відповів:

— Здається мені, що я стрічався з ними, коли не помиляюся. Може я зазнайомився з ними в мого стрийка-міністра.

На слово „міністер" Христина глянула з пошаною на свого співрозмовця. Потім стала розповідати, як то вони приятелювали від дитинства.

— Як покинемо Будапешт, переїжджатимемо через Калочу й відвідаємо нашого стрийка архиепископа. Ах, який милий старенький чоловік! Він мене найбільше любить із усеї нашої родини. Все мені каже: Моя ти дорогенька. Часто каже мені: „Христю, я знайду тобі чоловіка"...

— Я гадаю, що чоловік знайдеться і без протекції їх екселенції, — запримітив Гідведь.

— Я також так думаю, — потвердила Христина й зупинилася на хвилинку думкою при цій цікавій темі. Потім спиталася:

— Ви із шароської провінції?

— Я народився в селі Гідведь у шароській окрузі. Там маю трохи землі — загалом дві тисячі морґів, та не хочу там жити, бо моя палата дуже похмура та скучно мені там. Подумайте: палата має більше як пятьсот літ, з чорними вежами, з пятьдесятьма кімнатами, а кожна така як велика церква.

— А то дуже цікаве, — сказала Христина. — У нас нема щось такого. — Ціла Бачка не має пятьсот літ.

— У старій палаті чоловік почувається наче в вязниці.

— А тепер живете ввесь рік у Будапешті? — почала цікаво дівчина.

— Тут живу з інших причин, бо маю і моє звання. Ви може й не вгадали би, та я впав жертвою одної родинної традиції. В нашій родині від пятьсот літ усе були судді. Судді курії, судді Стола Сімох, краєві судді... Тай так увійшло в звичай, що один член родини присвячується цьому званню. Тепер я жертва тай мусів починати судейську карієру.

— Це справді цікаве. А доки ви вже дійшли?

— Уявіть собі, я судовий радник. Я радник судовий... сміявся перед міністром, як мене іменував. А він також розсміявся тай каже мені: Що хочеш, не можеш чейже хотіти, щоб ти зачинав карієру як предсідник суду!

Шімі скінчилося і міністрів братанич попровадив архиепископову братаницю на її місце. Христина, трохи пізніше, сказала Петрові Горкаєві:

— Гідведь найгарніший з усіх гостей сьогоднішнього вечора. Це справжній джентелмен і ні трохи не гордий.

А Гідведь сказав до приятеля:

— Зпоміж дівчат цього року одинока, що щось варта, це Христина Ґюркович. Дуже мила й нітрохи не претенсійна.

А Горкай говорив до себе:

— Вони обоє булиб дуже відповідні для себе.

Гідведь і Христина стрінулися на другий день на леду. Потім на ріжних танцях, а вкінці сходилися що дня. Пані Ґюркович стала розпитувати братанича Горкая:

— Кінець кінців, хто є цей Гідведь?

— Я нічого про нього не знаю. Знаю лише, що заходить до касина та є судовим радником.

— Та цього й досить. Врештою який він службовець?

— Кажуть, що точний і совісний, лише любить дуже перебільшувати.

— Боже мій, надіймося, що не буде дуже зле з ним.

Знову вернулися на лід. Свічки вже світилися, а молоді люди спішили вперед. Позад них ішла пані Ґюркович і Петро Горкай.

— Позавтра вертаємося додому, — сказала Христина, а потім додала: — та я не вертаюся радо.

Її сумне личко так поділало на Гідведя, що він на сходах готелю сказав дівчині:

— Христю!

В цьому нема нічого надзвичайного, одначе коли хтось говорить це так далко та з жалем, як це сказав Гідведь, то ця, до якої звертався цей оклик, зачервонілася до мережкового ковнірця та почула, як їй бється серце.

Як знайшлися самі на сходах, дівчина осмілилася та запримітила тихим голосом:

— Які ви дивні сьогодні! Чи маєте що сказати мені?

Та він не хотів нічого сказати. Хотів її поцілувати в руку, та Христина вирвала.

На другий день Христина, як прощалася з приятелем, усеж таки простягла до нього руку вся червона на лиці, зі сльозами в очах, одначе із солодкою усмішкою на устах:

— Золтане, не будьте такі нечемні!

— Та я вас так люблю! — викликнув судовий радник.

На другий день Христина з плачем розповіла свої муки своякові Горкаєві:

— Коли мене любить, хай не буде імпертинентний, а хай говорить із мамою, бо я гадаю, що також люблю його.

Горкай відповів:

— Е, треба все додавати відваги панам із провінції Шарош.

Успіх того бадьорення був такий, що пані Ґюркович післала таку телеґраму до дому:

„Лишаємося ще на тиждень. Несподіване щастя стрінуло Христю. Золтан Гідведь походить із знатної родини. Має дві тисячі морґів ґрунту без гіпотеки. Романтична палата, а стрийко його є міністром. Посилаю листа з подробицями".

Золтан Гідведь післав таку телеґраму своїй матері, вдовиці по управителеві дібр одного шляхтича в Шаросі.

„Я заручився з Христиною Ґюркович, дочкою багатого земельного власника з Бачки. Братаниця отця примаса та його спадкоємниця. Посилаю листа з подробицями". (Їх екселенція отець примас напевно завдяки збентеженню Гідведя ввійшов до родини Ґюрковичів на місце, яке законно припадало архиепископові з Калочі).

Так то Ґюрковичі осталися ще один тиждень у Будапешті. За той час Гідведь проводив годину за годиною в нареченої. Тимчасом пані Ґюркович запопадливо сповняла свою ролю опікунки. А всеж частенько траплялося, що двоє молодих людей при столі обмінювалися тарілками та склянками. Горкай говорив, що кохання зробило Гідведя сквашеним, а Христину сентиментальною. Вона стала розмріяною, сумовитою, начеб від будуччини не мала сподіватися любови ні щастя, лише великого нещастя. І Гідведь із дня надень усе боязкіший.

— Де ви хотіли би перебувати як молода жінка? — питався наречений.

— Ах, мені всеодно, — скоро відповіла Христина. — Де ви будете, там мені буде дуже добре.

— В літі може могли би перебувати в вашої мами.

— Певно, що можна би. Мама відступить нам місце в своїй хаті.

Тепер говорила про хату, а не про палату. І далі говорила про хату несміливо, зачервонівшись від стиду, одначе з полекшею на душі, наче на сповіди. Насамперед відкинула дещо від даху; трохи пізніше відкраяла один поверх, потім стиснула стіни. Так із князівської палати повстала звичайна хата на провінції.

Потім говорила про парк: гарний парк із гарними цвітами, з вигідною альтанкою. А цей чудовий парк, про який говорила підчас танцю, зовсім не був в уяві... Належав до ґрафа, в якого її стрийко був управителем, та, Боже мій, вони також могли, як хотіли, проходжуватися по парку... Христина, як призналася до того всього, замовкла та дивилася, як її слова прийме Гідведь.

— Ага, ось воно як, — подумав наречений. — То і я можу тепер почати, щоб пропала палата моїх предків.

І зараз так зробив.

— Краще буде, як у літі підемо до ваших, бо в нас майже нема місця. Моя мати живе в винаймленiй хаті, бо цю палату продав тому сорок літ його своякi, що передтим був власником палати.

Як скінчив, відітхнув із полекшею, начеб скинув із себе тягар. Ах, як він ненавидів цю прокляту палату! Із її чорними вежами і небезпечними мурами, він відчував, як тяжить йому на грудях наче примара. Нараз Христина стала така щира. Стала сміятися й захотіла все різати довкола своєї посілости в Бачці. Різала все й різала, доки не остався шматок пусти (степу) — девятьдесять морґів, одначе на них було тринацятеро дітей. А потім знову засумувалася:

— Бідний мій Золтане, ваша наречена дійсно гірша партія.

Гідведь розсердився:

— Прошу! — сказав майже сердито. — Що, ви мене вважаєте ловцем віна?

— Ні, ні, простіть мені, ви чоловік, який працею може вдержувати жінку, що має навіть більше забаганок, ніж я.

І Христина склонила, вся щаслива, свою чорноволосу голівку на рамя нареченого, або радше булаб склонила, колиб пані Ґюркович у цюж хвилину не була пробудилася зі сну та не розлучила їх докірливим поглядом. І так на другий раз мусіли оставити справу того стрийка-архиепископа та стрийка-міністра.

На другу весну Гідведь був іменований заступником начальника суду. Два тижні опісля в Бачці відбулося весілля. Колиб пан заступник начальника подумав був, що не дістане нічого, був би напевно ошукався: дістав дуже гарну хатну обстанову для трох кімнат, один фортепян і одну кухню, а крім того гарну виправу: шість тузинів ковнірців, шість тузинів скарпиток і хто зна що ще. В осени її мала післала їм скриньку морелевої мармеляди.

Поет оповідає знайомим: То було давно, дуже давно. Моя перша любов мене зрадила й тоді у приступі розпуки я схопив за перо та написав перший у житті мій вірш.

— Так, так — перебиває котрийсь із знайомих — нещастя все йдуть у парі.

Подібний.

— Подивися, наш пустунчик чимраз більше подібний до тебе.

— А щож він знову вистроїв?

———о———

Перед весіллям.

— Як думаєш, кохана, чи тобі вистарчить моя платня?

— Мені так, але з чого ти будеш жити?

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ШИКАҐО, ІЛЛ.

Для матерей Біласа й Данилишина.

13. вересня відбулось річне поминальне богослуження за пок. Т. Яремця в церкви св. Богородиці, котре відправив о. д-р О. Ковальський. З церкви всі гості удались на обід до сестри й жінки покійного. По обіді о. д-р Ковальський сказав кілька слів про Рідний Край, згадуючи про матерей Біласа й Данилишина. А що покійний любив свій нарід і щиро жертвував на народні цілі, то гості пішли його слідами й зложили жертву $6.25 для матерей Біласа й Данилишина. Жертвували по $1: К. Яремцьо, Д. Гінсьорський, Д. Гіжовський; по 50 ц.: о. д-р Ковальський, М. Гірняк, Т. Пелех, П. Щербатий; по 25 ц.: К. Пірович, В. Гуменюк, О. Юрчак, М. Облочинський, В. Саган. Гроші вислано через Обєднання.

Д. Гіжовський.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

БРУКЛИН, Н. Й.

Збірка на Народній Дім у Залипю, пов. Рогатин.

З рідного села Залипя прийшла до нас просьба, щоби помогти докінчити будову Народнього Дому. Ми, земляки із згаданого села, занялися збіркою і зібрали те, що понижче подано.

Жертви зложили: Іван Павлів $10; по $5: М. Крук і його жінка, дальше А. Романишин, З. Кутала і $5 прийшло зі збірки М. Малецької; В. Крук $4; С. А. Ідак $3; а $3.15 прийшло зі збірки К. Євдошина; по $2: А. Зелененька, Н. Залипка, С. Мандрона, А. Ідак, М. Ситник, М. Малецька, М. Галичин, А. Малецька, о. П. Понятишин, І. Рутка, І. Штогрин; по $1: А. Малецький, В. Євдошин, С. Концюх, А. Христина, Л. Піш, А. Піш, Д. Кулиничь, І. Задоріжний, К. Мандрона, А. Гладун, гром. Мандрона, А. Відземок, Д. Глуханик, Д. Ідак, М. Стодольський, О. П. Весоловський, М. Воскобойник, М. Боднар, І. Гузар, І. Коляска, Н. Школяр, Ф. Челюта, Г. Кульчицький, І. Слободян, П. Данишин, І. Галевич, Т. Протиняк, о. Ф. Тарнавський, В. Кузик, П. Галушка, М. Наконечний, Т. Леськів, І. Козуб, Н. Гнида, Д. Багрій; В. Конопада 75 ц.; по 50 ц.: М. Юрків, Є. Белей, Ю. Ярема, Ю. Пітко, К. Шпакович, Н. Гладун, Б. Сетеков, А. Романський, В. Надворський, В. Малинович, Г. Дорошенко, Н. Жуковин, А. Гулька, В. Ткач, І. Палатка, М. Ґерич, М. Саків, „Націоналіст"; по 25 ц.: М. Яленя, А. Воробець, М. Воробець, Я. Шутковський, О. Горіховський, І. Ухман, П. Кропницький, С. Воробець, Д. Гайтота, Дзменик, Л. Безручко, В. Осецький, І. Мисько, І. Горичун, Н. Куцярський, Н. Маламін, А. Тарновський, Ж. Вебер, М. Литвин, О. Шуран, Л. Дірич, а дрібних було 30 центів.

Разом зібрано $112.45; пересилка коштувала $2.45; осталося $110. Ті гроші вислано до села Залипє до Комітету Народного Дому.

Підписані складають сердечну подяку всім жертводавцям, а головно тим, котрі помогли збирати по дальших місцевостях.

Просимо односельчан з Залипя, котрі ще нічого не жертвували, щоби зложили до Комітету.

Пригадуємо деяким членам давнього комітету про гроші, які були зібрані в 1930 році, щоб доручили їх теперішньому комітетови.

Стефан А. Ідак,
Василь М. Крук,
Василь К. Явдошин.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ. (125)

Коли озлоблена таємна дівчина гойднулася на Ронду, її хапун схопив її на свої плечі і чкурнув. Прегарна чортиця кинулася в погоню серед дикого крику. Ронда попала в острах. Що це за дивачні звірюки в виді людей? І яка могла бути її доля?

Тимчасом Тарзан на чолі армії ґорилів боровся по стороні Творця. Він не знав, що Ронда опинилася поза палатою. Вкінці сторожа королівська подалася під ударами незвичайної людини та його війська і Творець увійшов до гарему Генриха Осьмого.

„Де безволоса дівчина?" — закричав горилячий бог до самиць, які, тремтячи, похилилися перед ним. „Генрих Осьмий узяв її" — промовила одна з них. „Куди?" — закликав Творець. „Ходи за мною" — сказала вона і повела його коридором до підземного виходу.

Вражливі ніздря Тарзана занюхали сліди білої дівчини і він зрозумів, що горилячий король потягнув її в глибоку темну яму. Не кажучи ні слова, він спустився по стовпі в пропасть на долині та не зважав на небезпеку, яка могла йому грозити.